

Edafologia

Codi: 100817
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500251 Biologia ambiental	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Xavier Domene Casadesus
Correu electrònic: Xavier.Domene@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Josep Maria Alcañiz Baldellou
Andrea Vidal Durà

Prerequisits

Tot i que no hi ha prerequisits oficials, és convenient que l'estudiant tingui:

- 1) Els coneixements bàsics sobre Ciències de la Terra i del Medi Ambient que ha adquirit en aquesta assignatura durant el batxillerat.
- 2) Els coneixements bàsics de les assignatures de Química, Medi Físic, Ecologia i Prospecció del Medi Natural. Per poder assistir a les pràctiques de laboratori cal que l'estudiant justifiqui haver superat les proves de bioseguretat i de seguretat que trobarà en el Campus Virtual i ser coneixedor i acceptar les normes de funcionament dels laboratoris de la Facultat de Biociències.

Objectius

L'objectiu d'aquesta assignatura és donar a l'alumne una formació que el faci capaç de: i) descriure els components i propietats més rellevants del sòl i de la seva organització, ii) de prendre'n mostres representatives per fer-ne una caracterització bàsica seguint mètodes estandarditzats, i iii) d'interpretar-ne els resultats tot deduint quines són les seves propietats fonamental i quins han estat els principals processos de formació del sòl.

Competències

- Aplicar els coneixements teòrics a la pràctica.
- Catalogar, avaluar i gestionar recursos biològics naturals.
- Descriure, analitzar i avaluar el medi natural.
- Elaborar cartografies temàtiques del medi natural.
- Raonar críticament.
- Resoldre problemes.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements teòrics a la pràctica.
2. Descriure i mostrejar terres, i interpretar-ne les propietats.
3. Diferenciar els principals tipus de sòls.
4. Interpretar mapes de sòls i elaborar mapes de la seva aptitud.
5. Raonar críticament.
6. Resoldre problemes.
7. Solucionar exercicis d'interpretació d'anàlisi de sòls.

Continguts

BLOC I: El sòl com a sistema natural

Tema 1. Concepte de sòl.

Tema 2. Descripció morfològica del perfil del sòl i horitzons.

Tema 3. Estudi del sòl al camp.

BLOC II: Organització dels components del sòl

Tema 4. Textura i color del sòl.

Tema 5. Estructura del sòl.

Tema 6. Porositat i densitat del sòl.

BLOC III: Constituents minerals del sòl

Tema 7. Materials parentals i meteorització.

Tema 8. Minerals silicatats.

Tema 9. Minerals no silicatats.

BLOC IV: La matèria orgànica, les seves transformacions i l'activitat biològica del sòl

Tema 10. La matèria orgànica del sòl (MOS) i rol en el cicle global del carboni..

Tema 11. Composició i dinàmica de la MOS.

Tema 12. L'ecosistema edàfic.

BLOC V: El sòl com a reservori hídic.

Tema 13. Retenció d'aigua al sòl.

Tema 14. Moviment de l'aigua al sòl.

BLOC VI: Propietats físiques i químiques del sòl.

Tema 15. Nutrients i capacitat de retenció del sòl.

Tema 16. Acidesa, salinitat i sodicitat.

BLOC VII: Diversitat de sòls

Tema 17. Classificació de sòls.

Tema 18. El sistema WRB-FAO i principals tipus de sòls a Europa.

Tema 19. Mapes de sòls.

Metodologia

Classes magistrals. Les sessions expositives constitueixen la principal activitat que es farà a l'aula i es combinaran amb casos pràctics o activitats per a una iniciació en aquesta disciplina.

Pràctiques de camp. Són imprescindibles per tal que l'alumne utilitzi els coneixements adquirits en relació amb la descripció i mostreig de sòls. Consistiran en una sortida de tot un dia en què els alumnes, en grups de 5,

descriuran l'ambient on s'ha format un sòl, cavaràn un escandall, descriuran els diferents horitzons que el formen, i en prendran mostres amb finalitats analítiques.

Pràctiques de laboratori. Aquestes sessions estan pensades per tal que els estudiants aprenguin els procediments analítics més comuns en la caracterització del sòl, però alhora també per obtenir dades de les mostres que hauran obtingut al camp necessàries per a la realització d'un pòster. S'organitzaran en tres sessions de quatre hores en què els alumnes, en els mateixos grups que van fer al camp, analitzaran les mostres i n'interpretaran els resultats. Per poder assistir-hi cal que l'estudiant justifiqui haver superat les proves de bioseguretat i de seguretat que trobarà en el Campus Virtual i ser coneixedor i acceptar les normes de funcionament dels laboratoris de la Facultat de Biociències.

Treball en grup (pòster). Consisteix en la culminació del treball en grup començat a les pràctiques de camp i seguit a les pràctiques de laboratori, i serà realitzat pels mateixos grups de treball. Consistirà en la realització d'un

pòster que inclourà la descripció de la zona d'estudi i del sòl, els resultats analítics que se n'han obtingut, i la seva interpretació en relació a la formació del sòl i les seves aptituds d'ús.

Tutories. Abans de la presentació del treball en grup, es farà una sessió de tutoria amb tot el grup de classe, poc abans de la data s'entrega del treball, i que servirà per resoldre dubtes que hagin sorgit en la preparació del pòster.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals a l'aula	34	1,36	2, 3, 4, 7
Pràctiques de camp	8	0,32	2
Pràctiques de laboratori	12	0,48	1, 2, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Treball de camp autònom	2	0,08	1, 2, 3
Tutories grupals	2	0,08	1, 2, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi	58	2,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Realització de treball del pòster	30	1,2	1, 4, 5, 6, 7

Avaluació

Es seguirà la modificació de 2017 del Títol IV (Avaluació) de la Normativa Acadèmica de la UAB conforme al RD 1393/2007, aplicable des del curs 2018-2019. Consistirà en tres activitats avaluatives:

- 1) Examen parcial (25% nota). Consisteix en preguntes i/o exercicis de resposta curta sobre els principals conceptes sobre la matèria que cal haver assolit en el moment de la seva realització.
- 2) Examen final (50% nota). Consisteix en preguntes i/o exercicis que es formularan en relació a un sòl del qual es donarà la descripció morfològica i els principals resultats analítics. Aquesta prova tindrà un caràcter integrador dels coneixements impartits al llarg del curs, de manera que inclourà tots els conceptes donats fins el moment, d'acord amb el sistema d'avaluació continuada vigent a la UAB.
- 3) Pòster de descripció i interpretació d'un sòl (25% nota). Consisteix en el lliurament del pòster en format PDF sobre l'estudi del sòl que ha efectuat cada grup. Aquesta activitat no és recuperable.

Revisió. En el moment de publicació de les notes dels exàmens al campus virtual es comunicarà la data, horari i lloc de la revisió. No es faran revisions individuals fora d'aquest horari.

Examen de recuperació i criteri de 'no avaluable'. Quan la nota global de l'assignatura estigui per sota de 5 (i per sobre de 3.5), els alumnes tindran dret a un examen de recuperació que inclourà tot el temari de l'assignatura. La nota d'aquest examen substituirà la nota mitjana ponderada obtinguda en els exàmens parcial i final (per tant amb un pes del 75%) ja que inclourà tots els continguts de l'assignatura.

L'alumnat obtindrà la qualificació de "No Avaluable" quan les activitats d'avaluació realitzades tinguin una ponderació inferior al 67% en la qualificació final".

L'assistència a totes les sessions pràctiques (o sortides de camp) és obligatòria. L'alumnat obtindrà la qualificació de "No Avaluable" quan l'absència sigui superior al 20% de les sessions programades

Criteri de no superació de l'assignatura. Un cop completades totes les fases d'avaluació i, si s'escau, la recuperació, l'alumne es considerarà com a 'suspès' quan la nota global sigui inferior a 5, o bé quan no es superi el 4.5 de mitjana ponderada dels exàmens parcial i final o bé el de recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Examen parcial	25%	2	0,08	1, 5, 6, 7
Pòster	25%	0	0	1, 2, 5, 6, 7

Bibliografia

Llibres:

- Brady NC, Weil RR. 2016. The nature and properties of soils (14th ed.). Prentice Hall Upper (http://wps.prenhall.com/chet_bradynatureandp_13)
- Porta J, López-Acevedo M, Poch RM. 2014. Edafologia: uso y protección de suelo. Mundi-Prensa. Madrid.
- Schoeneberger PJ, Wysocki DA, Benham EC, Broderson WD. 1998. Libro de campaña para descripción y muestreo de suelos. National Soil Survey Center - Natural Resources Conservation Service - USDA. Nebraska. (ftp://ftp-fc.sc.egov.usda.gov/NSSC/Field_Book/FieldBookVer3.pdf)

- Stocking M. & Murnaghan N. (2003) Manual para la evaluación de campo de la degradación de la tierra. Ediciones Mundi-Prensa, Madrid, 172 p.
- Tan, K. H. 1994. Environmental soil science. Marcel Dekker. New York.
- Van Reeuwijk, L. P. 2002. Procedures for soil analysis. ISRIC - FAO. [2847]

Claus de classificació de sòls:

- IUSS Working Group WRB, 2015. Base referencial mundial del recurso suelo 2014. Actualización 2015. Sistema internacional de clasificación de suelos para la nomenclatura de suelos y la creación de leyendas de mapas de suelos. Informes sobre recursos mundiales de suelos 106. FAO, Roma. (<http://www.fao.org/3/i3794es/l3794es.pdf>)
- USDA-NRCS. 2014. Claves para la Taxonomía de Suelos (https://www.nrcs.usda.gov/Internet/FSE_DOCUMENTS/nrcs142p2_051546.pdf)

Mapes de sòls:

- Mapa de sòls de Catalunya 1:25.000 (<http://www.icgc.cat/ca/Administracio-i-empresa/Descarregues/Cartografia-geologica-i-geotematica/Cartog>)
- Dades de perfils a Catalunya: Geoíndex - Sòls (<http://www.icgc.cat/Administracio-i-empresa/Eines/Visualitzadors-Geoindex/Geoindex-Sols>)
- IEC Cartografia de Sòls (<https://www.iec.cat/mapasols/Ca/MapaInteres.asp?Grup=F&Opcio=15>)
- European Soil Data Centre (ESDAC) (<https://esdac.jrc.ec.europa.eu/resource-type/maps>)

Webs:

- USDA - Natural Resources Conservation Service. Technical References: <http://soils.usda.gov/technical/>
- USDA - Natural Resources Conservation Service. Soil Education. <http://soils.usda.gov/education/>
- Universidad de Granada. Departamento de Edafología y Química Agrícola. <http://edafologia.ugr.es/index.htm>
- Soil-net. Welcome to Soil-net.com. <http://www.soil-net.com/>
- International Union of Soil Sciences. Soil science education. <http://www.iuss.org/popup/education.htm>
- Institut d'Estudis Catalans. Protecció de sòls, mapa de sòls de Catalunya. <http://www.iecat.net/mapasols/index.html>